

Zutphen vijftig jaar geleden (1)

Het belangrijkste nieuws in het eerste kwartaal van 1959 was de geboorte van Johanna Albertha Zomer (uit de krant van vrijdag 13 maart). Met haar komst kwam het inwonertal van Zutphen op 25.000. Het *Zutphens Dagblad* wist er eigenlijk niet veel meer over te melden dan dat de moeder 'straalde over haar hele gezicht'. Verder werd er in Zutphen weer veel gebouwd (een kerk, een winkelgalerij), een straat verbreed (Voorsterallee), gerestaureerd (Walburgiskerk), en moest de brandweer uitrukken voor een brand die door een vissenkomp veroorzaakt zou zijn... Theo Hebing kweet zich opnieuw van zijn taak, en las weer veel zin en onzin.

Laatste fase restauratie Walburgskerk

20 februari – 7 april 1945, aan de vooravond van de bevrijding van Zutphen, pleegden de Duitsers een aanslag op de toren van de Walburgskerk; het was hun doel deze te laten springen, zoals zij dat ook hadden gedaan met de Martintoren van Doesburg. Op deze wijze zou de bevrijders de gelegenheid worden ontnomen de toren als uitkijkpost te gebruiken.

Om hun wrede spel te volvoeren werd de traptoren aan de zijde van de noorder-zijbeuk van de kerk volgestouwd met trotyl, dat tot ontploffing werd gebracht. Wat in Doesburg gelukte, leidde echter in Zutphen niet tot het gewenste resultaat. Wel werd de traptoren weggeslagen, en ontstond er een groot gat in de noorder-zijbeuk – ter plaatse bevond zich een raam – doch de toren, die beschadigingen opliep, week niet van zijn plaats.

In de afgelopen jaren werden de vernielde ramen van het kerkgebouw hersteld, en thans wordt een begin gemaakt met de traptoren, het laatste raam en de muur van de noorder-zijbeuk. Inwendig zullen ook de nodige herstellingswerkzaamheden worden verricht: in genoemde beuk het gewelf en voorts komt ook in de toren weer een gewelf. De muren onder de toren verdwijnen, zodat weer één geheel met de kerk zal ontstaan. Het herstel omvat voorts de

vloeren van torenportaal en de noorder-zijbeuk. Een en ander betekent de laatste fase van de restauratie. Zodra het kerkgebouw gereed is, moet er nog oorlogsschade worden hersteld aan pinakels. En dan rest nog de herbouw van de torenspits, doch dat is een ander hoofdstuk, waaraan helaas nog niet kan worden begonnen.

De brand van dinsdag 30 maart 1948, die ontstond tijdens herstellingswerkzaamheden van de oorlogsschade. (foto: collectie Stedelijk Museum Zutphen)

In anderhalve maand: 14 branden

18 februari – Men kan niet zeggen dat de brandweer sinds de intrede van het nieuwe jaar weinig in actie is geweest. In anderhalve maand moest men zeventien keer uitrukken. Het betroffen weliswaar geen grote branden, maar men kan gevoelig aannemen dat die voorkómen werden door snel en efficiënt optreden.

Alarm werd gegeven voor vier schoorsteen-, drie keuken- en acht kamerbranden, een zolder- en een scheepsbrand. De oorzaken waren onvoldoende vegen van de schoorsteen – men is verplicht dit eenmaal per jaar te laten doen – het te dicht plaatsen van gaskooktoestellen, elektrische en gewone kachels en haarden bij betimmeringen en gordijnen, het verkeerd aanmaken en/of gebruiken van afgekeurde oliehaarden, het drogen van doeken of het verwarmen van een gesloten kruik op een kachel, het verwarmen van een pan met petroleum op een gasbrander, het onvoldoende bevestigen van een slang aan een

butagasfles, het spelen met lucifers en het werken met een snijbrander in de nabijheid van olieresten. Zelfs is een in de zon geplaatste ronde viskom oorzaak geweest van het vlam vatten van gordijnen.

Kostbare minuten

De totale schade heeft plusminus f 20.000 bedragen. Voorts raakte een vrouw bewusteloos en liepen twee personen brandwonden aan gezicht en handen op. Wij lieten reeds uitkomen dat de brandweer door snel en efficiënt optreden dikwijls erger kon voorkomen. Het is echter van groot belang dat zij onmiddellijk telefonisch op de hoogte wordt gesteld in geval van brand. De praktijk wijst uit dat niet iedereen het telefoonnummer kent. Zo is het eens voorgekomen dat men niets beters wist te doen dan lopend naar de kazerne te gaan om te waarschuwen. Overbodig om te zeggen hoeveel kostbare minuten hiermee verloren gingen. Vandaar dat wij er nog eens de aandacht op vestigen dat de brandweer is te bereiken onder nummer 4444.

Oostveensebrug vervangen door duiker

25 februari – Al zijn het dan niet allemaal ingrijpende veranderingen die Zutphen ondergaat, toch wijzigt zich het stadsbeeld nog voortdurend. Een recent voorbeeld is de entree aan de zijde van de Voorsterallee. Tot voor enkele weken lag daar nog de in de loop der tijden onooglijk geworden Oostveensebrug; nu is die vervangen door een duiker.

De rijweg heeft een breedte van zeven meter. Voorts werd aan beide zijden een rijwielpad met een breedte van anderhalve meter en een trottoir van eveneens anderhalve meter gelegd. Het werk heeft

negen weken in beslag genomen en is thans zo goed als gereed.

Waar voorheen een bruggetje zijn rug kromde, ligt nu een brede rijweg. (foto: collectie Stedelijk Museum Zutphen / Jan Harenberg)

Nieuwe gereformeerde kerk plechtig in gebruik genomen

Er heerste vreugde en dankbaarheid

2 maart – Vreugde en dankbaarheid heersten zaterdagavond bij de plechtige ingebruikneming van de nieuwe gereformeerde kerk van Zutphen. Het gereformeerd evangelisatiekoor bracht dit tot uitdrukking in het bekende lied uit Valerius' *Gedenckklank* 'Kom nu met zang van soete tonen' aan het begin van de plechtigheid, die een stijlvol karakter droeg. Zij werd bijgewoond door tal van gasten en gemeenteleden.

Zij werden allen speciaal verwelkomd door dr. J. v.d. Berg, voorzitter van de bouwcommissie. Spreker bracht in de eerste plaats dank aan God. Hij geeft ons deze kerk en overlaadt ons met weldaden, aldus dr. v.d. Berg, die zijn gedachten liet uitgaan naar het jaar 1889, toen de kerk aan de Oudewand in gebruik werd genomen. Hij gewaagde van de bekoring van het nieuwe, hoewel voor de ouderen van destijds het oude bedehuis dit ook had. Het is goed de betrekkelijkheid van alle dingen te zien, ook van deze avond. Het Woord Gods blijft echter in eeuwigheid. Spreker zei onder meer nog dat de bouw gedragen is door het gebed; verder dat nog niet alles gereed is.

Exterieur van de nieuwe gereformeerde kerk aan de Wilhelminalaan. (foto: collectie Stedelijk Museum Zutphen / Zeylemaker)

Ontmoetingsplaats

De kerk is een schepping van ir. H. Geels, architect te Arnhem, die ook het bedehuis van de chr. geref. kerk aan de Hobbemakade ontwierp. Van den beginne af is uitgegaan van het ideaal dat de kerk volledig het kenmerk zou moeten dragen van een huis Gods, speciaal gebouwd voor de dienst des Heren en functionerend voor de dienst des Woords, der sacramenten en der gebeden. Geen bedehuis dus voor tweeledig gebruik, doch een plaats waar God en gemeente elkaar ontmoeten. Dit ideaal heeft uiteraard mede de bouwwijze bepaald: in vormen van de eigen tijd zou iets zichtbaar moeten worden van het eigenlijke en wezenlijke der kerk, die in de eeuwen heen zichzelf is gebleven in haar geschaard zijn rondom Woord en sacrament.

Geen 'preekbunker'

Achter in de kerk is een verhoogd liturgisch centrum gemaakt, waarop zich bevinden preekstoel, Avondmaalstafel, en doopvont. Ten aanzien van dit centrum heeft men gedacht dat het niet een van de rest van het bedehuis scherp onderscheiden sanctuarium zou moeten zijn, doch in wezen met het overige van de ruimte een eenheid zou dienen te vormen, zij het ook dat om historische, esthetische en praktische redenen een zekere verhoging en markering niet ongewenst voorkwam. De kansel heeft men zich niet ingedacht als een 'preekbunker', doch als een bescheiden, nochtans duidelijk gemarkeerd element. De Avondmaalstafel moest echt tafel zijn; deze is ook functioneel, aangezien van de achter de tafel het Avondmaal wordt bediend en de gemeente ingedragen. Erop ligt een antependium.

Nadat dr. v.d. Berg het wezen van de kerk, de symboliek en het liturgisch aspect besproken had, droeg hij het bedehuis over aan de praeses van de kerkenraad, ds. B. Scholten, met de bede dat de ogen van God dag en nacht open zullen mogen zijn over dit huis, waarvan Hij gezegd heeft: 'Mijn naam zal aldaar zijn.'